

Poskytovanie osobných, ochranných, hygienických a pracovných prostriedkov zamestnancom

Stanovisko Združenia odborových inšpektorov BOZP pri KOZ SR a Odboru BOZP KOZ SR k pandémie Covid - 19 a iným prenosným ochoreniam biologického pôvodu v súvislosti s povinnosťami zamestnávateľa.

Aktuálnou témou v súvislosti s ochranou zamestnancov pred koronavírusom (COVID-19) je najmä dôsledné používanie osobných ochranných prostriedkov, ako sú ochranné rúška, respirátory, rukavice, ochranné odevy a pod.

Najmä tí z nás, ktorí sú v tomto období mimoriadnej situácie stále na pracoviskách a vykonávajú prácu, sú nútení zdržiavať sa v pracovných kolektívoch a pre zabezpečenie svojej ochrany a ochrany kolegov pred možným šírením nákazy, musia nosiť ochranné prostriedky. **Tie sú im povinní poskytnúť zamestnávateľia** na základe [Opatrenia Úradu verejného zdravotníctva SR \(ÚVZ SR\)](#) pre konkrétne profesie. Ostatní zamestnanci musia dbať o svoju ochranu aj sami. Musia zodpovedne pristupovať k hrozbe možného šírenia nákazy a chrániť svoje zdravie individuálne tak, ako to robia pri vychádzaní zo svojich domovov, nakupovaní, či nevyhnutnej návšteve v zdravotníckych zariadeniach.

Osobný ochranný prostriedok, ochranné rúško (napr. jednorazové, textilné) nie je vždy nevyhnutne aj **osobným ochranným pracovným prostriedkom** (OOPP). OOPP sú iba certifikované výrobky, ktoré sú určené na ochranu zamestnanca pri práci s rizikovými faktormi (napr. biologickými), **ktoré na zamestnanca pôsobia priamo z povahy vykonávanej práce** (napr. u profesii laborant, lekár, zdravotná sestra, záchranár vodič, posádky záchraných služieb, zamestnanci pohrebných služieb, zamestnanci v čističke odpadových vôd, ale aj iní zamestnanci v podobných pracovných činnostiach.

Zamestnávateľ vyžadujúci výkon práce od zamestnancov vykonávajúcich uvedené profesie **je povinný poskytnúť týmto** zamestnancom na ochranu ich života a zdravia **potrebné, účinné certifikované OOPP**, ak nie je možné zabezpečiť ich ochranu iným efektívnym spôsobom. OOPP chránia zamestnancov pred fyzikálnymi, chemickými a biologickými faktormi.

V profesiách vystavených priamo pôsobeniu biologických faktorov (napr. rozličné zdravotnícke povolania) spadá koronavírus spôsobujúci ochorenie COVID-19 medzi biologické faktory, pred ktorými musí zamestnávateľ chrániť svojich zamestnancov poskytnutím potrebných a účinných OOPP vo vzťahu k práci, ktorú vykonávajú **podľa pracovnej náplne**. Jedná sa najmä o ochranné rúška, respirátory, rukavice, ochranné okuliare, prípadne celotelové ochranné odevy a pod. **Sú to teda povolania, ktoré sú priamo exponované na svojom pracovisku uvedeným biologickým faktorom**. V tomto prípade **kontroluje** pridelenie a používanie potrebných a účinných OOPP **Inšpekcia práce**.

Zamestnancom, ktorí pri výkone svojej práce vykonávanej na pracovisku zamestnávateľa nie sú **priamo vystavení pôsobeniu** tohto biologického faktora, **zamestnávateľ poskytuje ochranné prostriedky** v zmysle usmernení hlavného hygienika SR. Poskytnutie a používanie týchto ochranných prostriedkov **kontrolujú regionálne úrady verejného zdravotníctva**.

Legislatíva:

Uvedená legislatíva zhrňuje najdôležitejšie povinnosti, ktoré zamestnávateľa zaväzujú na bezplatné poskytovanie osobných, ochranných a pracovných prostriedkov svojim zamestnancom a stanovuje aj základné podmienky pre zabezpečovanie dezinfekcie a osobnej hygieny zamestnancov.

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v článku 36 ods. 1 ustanovuje okrem iného, že zamestnanci majú právo na spravodlivé a uspokojujúce pracovné podmienky.

V písm. c) je stanovené že zamestnanci majú právo aj na ochranu bezpečnosti a zdravia pri práci.

V zmysle § 30 ods. 1 písm. a) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji vereného zdravia je zamestnávateľ povinný zabezpečiť opatrenia, ktoré znížia expozíciu zamestnancov a obyvateľov fyzikálnym, chemickým, biologickým a iným faktorom práce a pracovného prostredia na najnižšiu dosiahnuteľnú úroveň, najmenej však úroveň limitov ustanovených osobitnými predpismi.

Podľa § 52 ods. 1 písm. a) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji vereného zdravia sú fyzické osoby – podnikatelia a právnické osoby povinné plniť opatrenia na predchádzanie ochoreniam podľa § 12 ods. 2 písm. a) až c), e) a g) až n) a ods. 3 až 5 a opatrenia pri ohrození vereného zdravia podľa § 48 ods. 4 nariadené príslušným orgánom verejného zdravotníctva.

Podľa § 52 ods. 1 písm. j) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji vereného zdravia je zamestnávateľ povinný zabezpečiť na zamedzenie vzniku, šíreniu a na obmedzenie výskytu prenosných ochorení dezinfekciu a reguláciu živočíšnych škodcov.

Podľa § 146 ods. 1 Zákonníka práce je starostlivosť o bezpečnosť a zdravie zamestnancov pri práci a o zlepšovanie pracovných podmienok ako základných súčastí ochrany práce rovnocennou a neoddeliteľnou súčasťou plánovania a plnenia pracovných úloh.

Zamestnávateľ je v rozsahu svojej pôsobnosti zmysle § 147 ods. 1 Zákonníka práce povinný sústavne zaisťovať bezpečnosť a ochranu zdravia zamestnancov pri práci a na ten účel vykonávať potrebné opatrenia vrátane zabezpečovania prevencie, potrebných prostriedkov a vhodného systému na riadenie ochrany práce. Zamestnávateľ je povinný zlepšovať úroveň ochrany práce vo všetkých činnostiach a prispôbovať úroveň ochrany práce meniacim sa skutočnostiam.

§ 177 ods. 1 Zákonníka práce.

Zamestnávateľ je povinný svojim zamestnancom zabezpečovať také pracovné podmienky, aby mohli riadne plniť svoje pracovné úlohy bez ohrozenia života, zdravia a majetku. Ak zistí nedostatky, je povinný urobiť opatrenia na ich odstránenie.

Podľa § 5 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci je zamestnávateľ v zmysle všeobecných povinností

- 1) Zamestnávateľ je povinný uplatňovať všeobecné zásady prevencie pri vykonávaní opatrení nevyhnutných na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vrátane zabezpečovania informácií, vzdelávania a organizácie práce a prostriedkov.
- 2) Všeobecné zásady prevencie sú
 - a) vylúčenie nebezpečenstva a z neho vyplývajúce rizika,
 - b) posudzovanie rizika, ktoré nemožno vylúčiť, najmä pri výbere a počas požívania pracovných prostriedkov, materiálov, látok a pracovných postupov,
 - c) vykonávanie opatrení na odstránenie nebezpečenstiev v mieste ich vzniku,
 - d) uprednostňovanie kolektívnych opatrení pred individuálnymi ochrannými opatreniami,
 - e) nahrádzanie prác, pri ktorých je riziko poškodenia zdravia, bezpečnými prácami, pri ktorých je menšie riziko poškodenia zdravia,
 - f) prispôsobovanie práce schopnostiam zamestnanca a technickému pokroku,

- g) zohľadňovanie ľudských schopností, vlastností a možností najmä pri navrhovaní pracoviska, výbere pracovného prostriedku, pracovných postupov a výrobných postupov s cieľom vylúčiť alebo zmierniť účinky škodlivých faktorov práce, namáhavej práce a jednotvárnej práce zamestnanca,
- i) vydávanie pokynov na zaistenie BOZP
- 3) Zamestnávateľ je vykonávať opatrenia nevyhnuté na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci riadne a včas tak, aby sa splnil ich účel a zabezpečovať, aby tieto opatrenia boli použiteľné a zamestnancovi prístupné.

Podľa § 6 zákona č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci je zamestnávateľ povinný Ods. 1, písm.

- a) vykonávať opatrenia so zreteľom na všetky okolnosti týkajúce sa práce a v súlade s právnymi predpismi a ostatnými predpismi na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci,
- b) zlepšovať pracovné podmienky a prispôbovať ich zamestnancom; zohľadňovať pri tom meniace sa skutočnosti a predvídateľné okolnosti a dosiahnuté vedecké a technické poznatky,
- c) zisťovať nebezpečenstvá a ohrozenia, posudzovať riziko a vypracovať písomný dokument o posúdení rizika pri všetkých činnostiach vykonávaných zamestnancami,
- e) zabezpečovať, aby chemické faktory, fyzikálne faktory, biologické faktory, faktory ovplyvňujúce psychickú pracovnú záťaž a sociálne faktory neohrozovali bezpečnosť a zdravie zamestnancov,
- f) odstraňovať nebezpečenstvo a ohrozenie, a ak to podľa dosiahnutých vedeckých a technických poznatkov nie je možné, vykonať opatrenia na ich obmedzenie a pripravovať opatrenia na ich odstránenie,

Ods. 2 Na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci prostredníctvom osobných ochranných pracovných prostriedkov je zamestnávateľ povinný

- a) **vypracovať zoznam poskytovaných osobných ochranných pracovných prostriedkov na základe posúdenia rizika a hodnotenie nebezpečenstiev** vyplývajúcich z pracovného procesu a pracovného prostredia,
- b) bezplatne poskytovať zamestnancom, u ktorých to vyžaduje ochrana ich života alebo zdravia potrebné účinné osobné ochranné pracovné prostriedky a viesť evidenciu o ich poskytnutí,

Ods. 3 Zamestnávateľ je povinný bezplatne

- a) poskytovať zamestnancom aj pracovný odev a pracovnú obuv ak pracujú v prostredí, v ktorom odev alebo obuv podlieha mimoriadnemu opotrebovaniu alebo mimoriadnemu znečisteniu,
- b) zabezpečovať zamestnancom pitný režim, ak to vyžaduje ochrana ich života alebo zdravia a poskytovať umývacie, čistiace a dezinfekčné prostriedky potrebné na zabezpečenie telesnej hygieny; zabezpečenie pitného režimu je zamestnávateľ povinný upraviť vnútorným predpisom.

Ods. 7 Zamestnávateľ je povinný starať sa o bezpečnosť a ochranu zdravia všetkých osôb, ktoré sa nachádzajú s jeho vedomím na jeho pracovisku alebo jeho priestoroch.

Ods. 11 Náklady spojené so zaistovaním bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci je povinný znášať zamestnávateľ; tieto náklady nesmie presunúť na zamestnanca.

Záver:

Ak súčasná situácia vyžaduje z hľadiska protipandemických opatrení proti Covidu -19 nosenie rúšok v exteriéri aj interiéri a počas pracovného času je zamestnanec k dispozícii svojmu zamestnávateľovi podľa vyššie uvedených legislatívnych ustanovení, musí zamestnávateľ v záujme ochrany života a zdravia zamestnancom zabezpečiť bezplatne ochranné rúška ako OOPP a určiť vo svojom vnútornom predpise používanie týchto rúšok. I naďalej je však dôležité dodržiavanie aj ostatných opatrení na ochranu života a zdravia v prevádzkach zamestnávateľa.

Dňa 29.10.2020

Za Združenie OI KOZ SR a Odbor BOZP KOZ SR
Predseda Predstavenstva Združenia odborových inšpektorov
Mgr. Peter Rampašek v.r.
Vedúci odboru BOZP
Jaroslav Bobela v.r.

Pri vypracovaní materiálu boli použité aj podklady ÚVZ SR a NIP.